

Warszawa, dnia 29 grudnia 2022 r.

Stanowisko

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

w sprawie stosowania nazwy żeńskiej (feminatywy, czyli żeńskiej formy gramatycznej nazwy zawodu i funkcji) tytułu zawodowego „radca prawny”

W odpowiedzi na pytanie Pani Mecenas z dnia 22 sierpnia 2022r. skierowane na adres poczty elektronicznej Krajowej Izby Radców Prawnych dotyczące wyrażenia stanowiska „(...) w zakresie możliwości używania tytułu "Radczyni prawna"? W § 4 KERP jest mowa o tym, że : "Radca prawny przy wykonywaniu czynności zawodowych obowiązany jest używać wyłącznie tytułu zawodowego „radca prawny”." Czy w związku z powyższym używanie feminatywu "Radczyni prawna" jest zgodne z KERP? W CEIDG widziałam, że pojawiają się takie określenia zawodu, stąd moje pytanie.”, Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych wyraża następujące stanowisko w sprawie.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że stosownie do postanowień art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997r. Nr 78, poz. 483 z późn. sprost. i zm.) w drodze ustawy można tworzyć samorzady zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytych wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Jednym z zawodów zaufania publicznego, o którym mowa wyżej jest zawód radcy prawnego regulowany przepisami ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2022r. poz. 1166). Art. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych stanowi:

Art. 1.

1. Ustawa określa zasady wykonywania zawodu radcy prawnego oraz zasady organizacji i działania samorządu radców prawnych.
2. Tytuł zawodowy "radca prawny" podlega ochronie prawnej.

W świetle powyższego, mając na względzie także pozostałe przepisy ustawy, nie budzi wątpliwości, że ustawową nazwą zawodu jest wyłącznie „radca prawny” (w liczbie pojedynczej) oraz „radcowie prawni”, ewentualnie „radcy prawni” (w liczbie mnogiej) i wyłącznie tytuł zawodowy „radca prawny” podlega ochronie prawnej. Pojęcie to obejmuje zbiorczo wszystkie osoby wykonujące zawód bez względu na płeć, a zatem kobiety, mężczyźni oraz osoby niebinarne.

Art. 4 zd. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowiący, że radca prawny przy wykonywaniu czynności zawodowych obowiązany jest używać wyłącznie tytułu zawodowego „radca prawny” jest konsekwencją regulacji ustawowej i pozostaje z nią w zgodności.

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych dostrzega przy tym sygnalizowaną przez część kobiet wykonujących zawód potrzebę używania tytułu zawodowego „radczynie prawnej” oraz toczącą się od wielu lat dyskusję dotyczącą używania feminatywów, w tym dla określania zawodów i stanowisk, oraz liczne wypowiedzi w tym zakresie zarówno o charakterze oficjalnym (urzędowym), jak również mających charakter porad językowych, czy wypowiedzi o charakterze literackim (felietony). W szczególności przywołać w tym miejscu należy tytułem przykładów:

- 1) Stanowisko Rady Języka Polskiego w sprawie żeńskich form nazw zawodów i tytułów przyjęte na posiedzeniu plenarnym Rady 19 marca 2012r., https://rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1359:stanowisko-rady-jzyka-polskiego-w-sprawie-eskich-form-nazw-zawodow-i-tytuow (dostęp: 21 grudnia 2022r.);
- 2) Stanowisko Rady Języka Polskiego przy Prezydium PAN w sprawie żeńskich form nazw zawodów i tytułów (25 XI 2019r.) przyjęte na posiedzeniu plenarnym Rady 25 listopada 2019r., https://rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1861:stanowisko-rjp-w-sprawie-zenskich-form-nazw-zawodow-i-tytulow (dostęp: 21 grudnia 2022r.);
- 3) Stanowisko Komisji Etyki, praktyki adwokackiej i wykonywania zawodu Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 24 czerwca 2021r. w sprawie czy używanie terminu "adwokatka" jest naruszeniem godności zawodu adwokata,

- <https://www.adwokatura.pl/z-zycia-nra/czy-uzywanie-terminu-adwokacka-jest-naruszeniem-godnosci-zawodu-adwokata/> (dostęp: 21 grudnia 2022r.);
- 4) Katarzyna Kłosińska, Uniwersytet Warszawski, Radca prawny, radca prawna, czy radczyni prawna ?, Słownik Języka Polskiego PWN, Poradnia Językowa PWN, 24.04.2016, <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/Radca-prawny-radca-prawna-czy-radczyni-prawna;16851.html> (dostęp: 21 grudnia 2022r.);
- 5) Katarzyna Kłosińska, Uniwersytet Warszawski, Radczyni prawna, Słownik Języka Polskiego PWN, Poradnia Językowa PWN, 26.03.2019, <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/Radczyni-prawna;19347.html> (dostęp: 21 grudnia 2022r.);
- 6) Andrzej Kidyba, O języku, feminitywach i kropkach, Dziennik Gazeta Prawna, 26 lipca 2020r., 12:00, <https://prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/1486630,feminitywy-w-zawodach-prawniczych-kidyba.html> (dostęp: 21 grudnia 2022r.).

Zdaniem Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych powyższym stanowiskom i publikacjom, niezależnie od ich indywidualnej oceny, przypisać można walory poznawcze i kulturotwórcze, a także wpływ na ewolucję obyczajów i języka polskiego. Zaakcentowania jednak wymaga, iż odnoszą się one (w określonym zakresie, nie w każdym przypadku wprost do zawodu radcy prawnego – tutaj Komisja pragnie odesłać do lektury poszczególnych publikacji) do języka potocznego, wskazując w szczególności na poprawność językową w języku potocznym żeńskiej odmiany „*radca prawny*”, tj. „*radczyni prawnej*”, akcentując zarazem z jednej strony, iż określenie „*radczyni prawna*” może znajdować zastosowanie do żony radcy prawnego, a nie tylko do określenia kobiety wykonującej zawód, z drugiej strony, że nie ma ono waloru „*oficjalnego*”.

Zauważyć zatem należy, że pojęcie „*radca prawny*” w kontekście stanowiącym przedmiot pytania Pani Mecenasa funkcjonuje na gruncie języka prawnego przy czym „(...) *język prawny to język, w którym formułowane są teksty prawa obowiązującego (...)*” i stanowi on „(...) *swego rodzaju odmianę języka etnicznego.*” (zob. M. Król, *Język prawny i prawniczy* [w:] *Wielka encyklopedia prawa – praca zbiorowa pod red. Eugeniusza Smoktunowicza i Cezarego Kosikowskiego*, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, Białystok – Warszawa 2000, s. 313).

W podsumowaniu wskazać należy, że w ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych *de lege lata* na gruncie ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych oraz Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, a także innych aktów prawa powszechnie obowiązującego oraz prawa wewnętrznego samorządu radców prawnych wyłącznie dopuszczalnym przy wykonywaniu zawodu jest tytuł zawodowy „*radca prawny*”, bez względu na płeć osób wykonujących zawód, jako zbiorcze pojęcie języka prawnego dla określenia wszystkich osób wykonujących zawód. W konsekwencji wyłącznie tego tytułu należy używać przy wykonywaniu zawodu, w tym również dla oznaczenia prowadzonej działalności, która jest formą wykonywania zawodu, a także np. wizytówkach, czy papierze firmowym. Określenia „*radczyni prawna*”, jako określenia języka potocznego, a nie języka prawnego, można używać w obszarze nie związanym z wykonywaniem zawodu, w szczególności w życiu prywatnym.

Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych z szacunkiem odnosi się do potrzeb części kobiet wykonujących zawód co do używania określenia „*radczyni prawna*.” Przedmiotem niniejszego stanowiska nie jest jednak obszar ewolucji obyczajów, języka, potrzeb społecznych i kulturowych, a wyłącznie wykładnia obowiązujących aktów prawnych w zakresie przedstawionym do opinii. Z tego też powodu Komisja dodatkowo zwróci się do Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji KRRP o poszerzoną ekspertyzę profesora teorii i filozofii prawa omawianego zagadnienia, przekazując jednocześnie inne argumenty członkiń Komisji do analizy, gdyż stanowisko niniejsze nie zostało przyjęte jednomyślnie.

Opracowanie:

r.pr. Grzegorz Wyszogrodzki

Przewodniczący

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu

Krajowej Rady Radców Prawnych

r.pr. Ryszard Wilmanowicz